

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок. Отже, процес набуття умінь публічного виступу здійснюється на основі включення майбутніх учителів початкової школи до активної діяльності з високим рівнем самостійності, що потребує створення відповідного освітнього середовища. Кожна група вмінь публічного виступу в майбутніх учителів початкової школи формується на певному етапі розробленої нами методики формування умінь. Метою I етапу визначено ознайомлення майбутніх педагогічних працівників з жанром «публічний виступ», формування когнітивних мовленнєвих умінь, необхідних для рецепції публічного виступу. II етап методики присвячено детальному ознайомленню студентів з різними видами публічних виступів, із засобами мовного впливу, характерними для публічних виступів, формуванню комунікативно-операційних умінь публічних виступів різних видів. На III етапі методики формування оціночно-рефлексивних вмінь публічного виступу в майбутніх учителів було визначено формування умінь створювати різні види публічних виступів, аналізувати недоліки та переваги свого мовлення під час виступу.

Література

1. Павловская Г. А. Педагогические условия формирования социокультурных умений публичной речи студентов в учебном процессе вуза: автореф. дис... на соискание научной степени канд. пед. наук: 13.00.01. «Общая педагогика и история педагогики» / Г. А. Павловская. – Воронеж, 2011. – 24 с.

2. Плещова Т. А. Формирование умений публичного выступления на профессиональную тему (английский язык, продвинутый этап обучения): автореф. дис... на соискание ученой степени канд. пед. наук: 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (иностранные языки)» / Т. А. Плещова. – М., 2007. – 22 с.

УДК 378.091+373.3:371.1

Кікінежді О. М., Шульга І. М.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА ЗАСАДАХ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ

Відповідно до Концепції нової української школи (2016 р.), однією із ключових компетентностей початкової школи, яку потрібно сформувати у підростаючого покоління є «екологічна грамотність і здорове життя», тобто усвідомлення дітьми ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини, здатність і бажання дотримуватися здорового способу життя у повсякденному житті [2, с. 12]. Водночас у контексті реалізації Цілей сталого розвитку до 2030 року, важливим питанням, яке стоїть перед нашою державою є забезпечення гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок і дівчат.

Вищезазначені завдання можливо вирішити шляхом створення у початковій школі здоров'язберезувального середовища як творчо-розвивального та гендерно-освітнього на засадах гуманістичної педагогіки, що дасть змогу розширити культуро-творчий простір для всіх учасників педагогічної взаємодії та забезпечить оптимальні умови розвитку кожної особистості, незалежно від статі.

Водночас зміни, які відбуваються в національній системі початкової освіти вимагають оновлення змісту навчальних дисциплін у вищій школі з точки зору гендеру, зокрема тих, які стосуються питання підготовки майбутнього вчителя до здоров'язбереження молодших школярів.

У психолого-педагогічній літературі питанням професійної підготовки вчителів займаються А. Адєєва, Т. Бойченко, Ю. Бойчук, Н. Коцур, С. Симоненко, С. Страшко. Особливості впровадження гендерного підходу у систему вищої освіти розкриті у

працях С. Вихор, Т. Говорун, Т. Дороніної, І. Іванової, В. Кравця, О. Кікінежді, О. Луценко, А. Мудрика, Л. Штильової та інших вчених. Проте проблема підготовки майбутнього вчителя до здоров'язбереження молодших школярів на засадах гендерного підходу досі залишається мало вивченою, що зумовило мету нашої статті.

Найбільш дотичною навчальною дисципліною, яка стосується формування у майбутніх педагогів знань та умінь щодо здоров'язбереження молодших школярів є «Методика навчання основам здоров'я», яка читається на факультеті педагогіки і психології ТНПУ ім. В. Гнатюка. Гендерні наголоси у викладанні цього курсу стосуються, на нашу думку, формування у студентів гендерного світогляду, гендерної чутливості та толерантності з метою створення ними здоров'язбережувального середовища для молодших школярів обох статей.

Впровадження окремих гендерних модулів у навчальний курс «Методика навчання основам здоров'я» передбачає розробку нового і адаптацію наявного методичного інструментарію, а саме: навчальних програм, посібників, практикумів, посібників для проведення практичних і семінарських занять. Необхідною умовою впровадження гендерних модулів є врахування гендерної складової при викладанні лекційного змісту дисципліни, на семінарських і практичних заняттях; розробка відповідних спецкурсів; участь в конференціях з гендерної тематики, написання індивідуальних навчально-дослідних завдань, курсових, дипломних та магістерських робіт. Велику роль відіграє правильна організація самостійної навчальної та науково-дослідницької роботи студентів щодо вивчення особливостей впровадження гендерного підходу до викладання предмета «Основи здоров'я» у початковій школі, з'ясування можливих труднощів його інтеграції в зміст предмета тощо. Виявленню майбутніми педагогами гендерних проблем допоможе також порівняння спільного та відмінного між статево диференційованим та гендерним підходами, здійснення гендерного аналізу та експертизи навчальних підручників, друкованих зошитів, інших методичних матеріалів у здійсненні навчально-виховного процесу з основ здоров'я; написання конспектів уроків, моделювання практичних робіт із врахуванням гендерної складової; виявлення позитивних і негативних тенденцій у міжстатевому спілкуванні молодших школярів; їх орієнтації на колективні творчі справи, дружбу та товаришування з «різними біологічно, та рівними соціально» [3, с. 139–140].

Підґрунтям у роботі зі студентами є принципи гендерної просвіти, розроблені В. Кравцем, Т. Говорун, О. Кікінежді, а саме: 1) науковість, об'єктивність гендерних знань як головної опори у розвінчуванні стереотипів; 2) адекватність їх освоєння віковим можливостям студентів та їх майбутнім вихованцям; 3) позитивізм і толерантність у ставленні до статей та міжстатевого спілкування; опора на власний життєвий досвід індивіда, критичне осмислення засвоєних настанов щодо життя в статі; 4) суб'єктна позиція (позиція актора) як умова активізації гендерного самовизначення та саморефлексії в учбовому діалозі; розвінчування статевих стереотипів; 5) рівноцінність «чоловічого» та «жіночого» начал в аналізі дидактичного матеріалу, відмова від стратегії маргіналізації жіночого як другорядного [5, с. 10–11].

Для роботи зі майбутніми педагогами рекомендуємо також використовувати матеріали, розроблені Т. Говорун, О. Кікінежді, В. Кравцем у межах виконання «Програми рівних можливостей та прав жінок в Україні» (ПРООН) [Стандарти]. Зокрема, система гендерно-орієнтованих форм та методів роботи включає: *тренінги* («Основні «виміри» тендеру», «Міфи та реальність у переборенні гендерних стереотипів»); *науково-практичні лекції* («Стать та гендер: соціальні феномени», «Засади гендерної педагогіки»); *практикуми* («Гендерна рівність в змісті освіти», «Гендерна експертиза освітніх та виховних програм для початкової школи»,

«Контент-аналіз дитячих журналів», «Приховані проблеми гендерної освіти», «Гендерні настанови у вітчизняній педагогічній спадщині В. Сухомлинського, А. Макаренка, С. Русової, К. Ушинського, Г. Ващенко») [1, с. 1–60].

У процесі інтерактивних занять студенти вчать визначати спільне та відмінне у статево-диференційованому та гендерному підходах; обговорювати проблему фемінізації дитячих освітніх закладів; виявляти елементи «прихованої» дискримінації у навчальних програмах, підручниках, друкованих зошитах, дитячих журналах та інших методичних матеріалах для початкової школи; ознайомлювались із засадами гендерного підходу, особливостями його впровадження у навчально-виховний початкової школи.

Отже, актуальність обраної теми дослідження підтверджуються необхідністю впровадження гендерної складової у зміст навчальних дисциплін у ВНЗ, що дасть змогу підготувати компетентного вчителя нової генерації, який здатен виховати здорових та успішних дівчат і хлопців.

Перспективами подальших розвідок є апробації розроблених навчально-методичних матеріалів для роботи із студентами в системі вищої школи.

Література

1. Гендерні стандарти сучасної освіти : збірка рекомендацій. – 2012. – Частина 3. – 282 с. (Програма розвитку ПРООН в Україні).

2. Концепція нової української школи [Електронний ресурс] / упоряд. Л. Гриневич, О. Елькін, С. Калашнікова та ін. – К., 2016. – 34 с. – Режим доступу :

<http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczyia.pdf>

3. Шульга І. М. Гендерні наголоси в здоров'язбережувальній діяльності майбутнього педагога початкової школи / І. М. Шульга // Формування у молоді гендерно-відповідальної поведінки (на прикладі українських ВНЗ) : [навч. посібник] / за заг. ред. Н. Світайло. – 2013. – С. 135–140.

УДК 74.015.3:35.035

Клочек Л. В.

ДІАЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ВИВЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ВЗАЄМОДІЇ

Постановка проблеми. Вивчення психологічних особливостей соціальної справедливості у педагогічній взаємодії обумовлюється викликами сьогодення, коли сучасна людина вимушена виборювати справедливе до себе ставлення держави, соціуму та найближчого оточення. Основи почуття гідності, самоцінності особистості закладаються у шкільні роки, коли у процесі педагогічних взаємодій учнів і вчителів останні виявляють справедливе ставлення до кожного без виключення школяра, з урахуванням його індивідуальних особливостей та життєвих обставин. Досягнення позитивного результату обумовлюється застосуванням діалогічної форми спілкування учасників освітнього процесу. Тому вивчення окресленої проблеми доцільно здійснювати із застосуванням діалогічного підходу.

Аналіз останніх досліджень. У психологічній науці ідея діалогу, започаткована філософом античності Сократом і представниками морально-онтологічної філософії М. М. Бахтіним, С. Л. Франком, П. О. Флоренським, набула свого розвитку в працях психологів Г. М. Андреєвої, І. Д. Бежа, І. С. Булах, О. О. Бодальова, Л. В. Долинської, Г. В. Дьяконова, Б. Ф. Ломова, М. М. Обозова та ін. вчених, які свою наукову увагу акцентували на суб'єкт-суб'єктній взаємодії учасників соціальних процесів. Зокрема, вчені Б. Ф. Ломов, М. М. Обозов у своїх